

Dokumenttyp och beslutsinstans Strategi Kommunfullmäktige	Dokumentnamn Integrationsstrategi 2021-2024	Fastställd/Upprättad 2020-12-10 KF § 225 (Dnr KS 2017/746)
Dokumentansvarig Folkhälsstrateg	Dokumentet gäller för Tjörns kommuns samtliga nämnder och styrelser	Giltig till och med 2024-12-31

Integrationsstrategi 2021-2024

Kommunstyrelsen
Folkhälsstrateg
2020-09-02

Innehåll

1	Förord	3
2	Fokusområden	4
2.1	Mottagande och bosättning	4
2.2	Självförsörjning.....	5
2.3	Integration	6
2.3.1	Familj.....	6
2.3.2	Skola/förskola	7
2.3.3	Språk.....	8
2.3.4	Meningsfull fritid.....	9
2.4	Ledarskap och samverkan	9
3	Uppföljning	11

1 Förord

Möjligheternas ö är samlingsbegreppet för Tjörns vision. Ordet möjligheter handlar ytterst om en livsmiljö där varje individ kan utveckla sina ambitioner, idéer och drömmar. För att lyckas med det behöver vi vara medvetna om att en del grupper i samhället behöver extra stöd. Nyanlända tillhör en sådan grupp. Genom långsiktiga strategiska beslut grundade på jämlikhet och social hållbarhet kan vi ta tillvara all den kunskap och kompetens som finns hos våra nyanlända medborgare.

Det långsiktiga målet med integrationsarbetet är att alla som kan ska arbeta och bidra till vår gemensamma välfärd. Ett framgångsrikt integrationsarbete är ett av de viktigaste målen för att säkra framtida arbetskraftsbehov, tillväxt och välfärd.

Integration handlar vidare om att människor ska inkluderas och bli en del av samhället med lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett kulturell eller etnisk tillhörighet, samtligt som man behåller rätten till sin kulturella och etniska identitet.

Integrationsarbete kräver modiga ledare som satsar långsiktigt och samverkar över organisationsgränserna med individens och familjens behov i fokus.

Integrationsarbetet är beroende av många aktörers engagemang. Därför är det viktigt att skapa en kommungemensam bild av hur Tjörns kommun vill driva integrationsarbetet.

Målet med Tjörns kommuns integrationsarbete är att systematiskt minska de hinder som finns för nyanlända att bli självförsörjande och att bli en del av det svenska samhället.

2 Fokusområden

För att nå det övergripande målet med integrationsarbetet utgår Tjörns kommun från fyra parallella fokusområden; mottagande & bosättning, självförsörjande, integration, ledarskap & samverkan.

2.1 Mottagande och bosättning

Tjörns kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen (lag 2016:38 om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning). För Tjörns kommun innebär detta en möjlighet att nå målet i visionen att vara 20 000 invånare år 2035.

För att få invånarna att vilja stanna och utvecklas hos oss är ett gott mottagande avgörande. Våra samverkansstrukturer ska göra det enkelt för individen att få rätt hjälp och stöd direkt för att snabbt kunna ha förutsättningar att påbörja integrering och etablering. Vi ska genomföra individuella behovsanalyser i syfte att förutse individens behov av insatser och vilka förvaltningar eller organisationer som bör involveras.

Eget boende är en förutsättning för att kunna integreras och etablera sig i vår kommun. Det ger en stabilitet och ökar känslan av sammanhang. Framåt ser vi att mottagandet av nyanlända blir mer och mer centrerat till kvotflyktingar och anhöriga¹. Anhöriginvandringen kan öka segregation då många flyttar till redan segregerade områden². Tjörns kommun har dock varit lyckosamma med att skapa en geografisk spridning av bosättning till nyanlända och har förebyggt segregation och ska strategiskt fortsätta med det. Genom att kontinuerligt göra

¹ Migrationsverket.se

² Boverket, 2008. Asylsökandes eget boende, EBO – en kartläggning.

boendebehovsanalyser i samverkan förvaltningarna emellan, med civilsamhälle och med det kommunala bostadsbolaget, ska kommunen skapa bästa förutsättningar för alla med behov av bostad, inte enbart nyanlända

Anhöriginvandringen kan även leda till trångboddhet då många väljer att bo hos vänner och familj³. Kommunen ska även jobba för att förebygga detta.

2.2 Självförsörjning

Etablering på arbetsmarknaden är inte bara viktigt för nyanländas möjligheter till delaktighet i samhället och i arbetslivet utan också utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. För Tjörns kommun som har en hög medelålder och därmed en hög försörjningskvot⁴ (96,4; 2019) är våra nyanlända en stor tillgång. Det finns också betydande skillnader mellan svenskfödda och utrikesfödda vilket gör etablering till en fråga om att nå ökad jämlikhet i samhället⁵.

Personer i Sverige har en förvärvsfrekvens på 81,9 procent medan flyktinggruppen ligger på 54,5 procent. Skillnaden kan förklaras av bristande språkkunskaper, matchningsproblem, otillräckliga system för att validera och ta tillvara utländsk utbildning och yrkeserfarenhet, diskriminering på arbetsmarknaden samt behov av bättre möjligheter att delta i utbildning och kompetenshöjande insatser⁶. Kommunen ska strategiskt arbeta för att minska dessa hinder för nyanlända att komma i arbete och matcha de nyanländas kompetens med de behov som finns såväl inom kommunens egen verksamhet som inom näringslivet på Tjörn. På så sätt skapas inte bara förutsättningar till egen försörjning för individen utan också möjlighet till kompetensförsörjning hos kommunen och företagen.

Inom flyktinggruppen kan vi se att män arbetar i större utsträckning än kvinnor. Denna skillnad ser vi inte på samma sätt bland svenskfödda. Nyblivna mammor är en särskilt sårbar grupp då de under föräldraledigheten faller ur etableringsprocessen. Det finns då en stor risk att de inte får någon anknytning till det svenska samhället och det tar lång tid innan de får ett jobb⁷. Kommunen ska särskilt beakta kvinnor och nyblivna mammors behov. Arenor där nyanlända kvinnor har möjlighet att träna språket och komma i kontakt med olika samhällsaktörer är

³ Ibid.

⁴ Försörjningskvoten anger hur många 100 personer som är i arbetsför ålder ska försörja (som är yngre eller äldre).

⁵ Sveriges Kommuner och Landsting, 2015. *Framgångsrik lokal integration*.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

viktiga⁸. Enligt statistik deltar nyanlända i mindre utsträckning i förskola vilket både kan vara nackdel för barnets utveckling men även för mammans chans till etablering. Om barnen inte går i förskolan förlängs tiden avsevärt innan en etableringsprocess påbörjas⁹ Kommunen ska därför främja deltagande i förskoleverksamhet för nyanlända.

En del av de nyanlända har en låg utbildningsnivå. Låg utbildningsnivå ökar risken för ohälsa och därför vill Tjörns kommun skapa möjligheter för att kunna utbilda sig och ta kontroll över sitt eget liv. Eftersom Tjörns kommun inte har en egen vuxenutbildning behöver vi samverka med andra externa aktörer och andra kommuner. Vi ska också använda oss av digitaliseringens möjligheter för exempelvis distansundervisning. Det kräver dock först riktade utbildningsinsatser i digitalisering för lågutbildade nyanlända som kan sakna denna kompetens.

Kommunen ska i samverkan med arbetsmarknadsenheten, arbetsförmedlingen och civilsamhället stimulera till meningsfull sysselsättning för nyanlända som står långt ifrån arbetsmarknaden.

De som kommer hit med hög utbildning vill vi erbjuda snabba och enkla vägar till arbete genom god samverkan med SFI, Arbetsförmedling och näringslivet. Kommunen vill också ta tillvara allas kompetens på bästa sätt och därför vill kommunen stötta nyanlända till att starta eget och förverkliga sina idéer och drömmar.

2.3 Integration

Integration handlar om att människor inkluderas och blir en del av samhället med lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett kulturell eller etnisk tillhörighet, samtidigt som de behåller rätten till sin kulturella och etniska identitet. En god integration ökar förutsättningarna för självförsörjning och vice versa. Tjörns kommun har identifierat några centrala komponenter för en lyckad integration. Det är familj, språk, skola/förskola och meningsfull fritid.

2.3.1 Familj

Forskning visar att nyanlända föräldrar har behov av kunskap om samhällets olika institutioner och verksamheter, barns rättigheter, föräldrars skyldigheter (lagar, regler) och förväntningar. Undersökningar har också visat att både föräldrar och professionella tycker att den samhällsinformation som ingår i etableringsprogrammet är otillräcklig.

⁸ Göteborgsregionen 2019 Arbetsmarknad och social välfärd, FoU i Väst..

Föräldraskapsstöd för nyanlända föräldrar, vad fungerar?

⁹ Sveriges kommuner och landsting. *Ö p p e n f ö r s k o l a ö p p n a r m å n g a d ö r r a r*

Kommunen bör därför erbjuda extra samhällsinformation som berör mänskliga rättigheter och barnkonventionen¹⁰.

Ofta finns också en rädsla för myndigheter, speciellt socialtjänsten¹¹. Tjörns kommun behöver därför skapa en ömsesidig tillit mellan kommunen och nyanlända och arbeta aktivt för att skapa forum för dialog. Initialt ska kommunen erbjuda stöd vid kontakt med olika instanser såsom skola, socialtjänst, sjukvård, arbetsförmedling osv. Tillgång till språk- och kulturkompetens inom kommunen är därför av stor betydelse.

Riktat föräldraskapsstöd har också visat sig vara en kostnadseffektiv insats och många evidensbaserade föräldraskapsstödsprogram har visat att föräldraskapsstöd på modersmål är effektivt. Föräldraskapsstöd möjliggör att förebygga våld mot barn, hedersrelaterat våld, och främja jämställdhet¹². Kommunen ska därför erbjuda föräldraskapsstöd på modersmål i den mån det är möjligt.

” N y a n l ä n d a ” ä r e n r i k t a n d e b e h ö v v i k e t v i m å s t e u p p m e d v a
beakta för att möta och hjälpa varje individ och familj på bästa sätt. Integration handlar om att bli en del av det svenska samhället men även om rätten till sin kulturella och etniska identitet. Tjörns kommun vill därför skapa möjlighet för kunskapspridning om olika kulturer i syfte att skapa förståelse, nyfikenhet och inkludering.

En del nyanlända, exempelvis de som kommer som flyktingar lider av posttraumatisk stress (PTSD) och annan psykisk ohälsa. Kommunen ska skapa förutsättningar och samverka så att rätt hjälp och stöd kan erbjudas.

2.3.2 Skola/förskola

I dagens Sverige är gymnasiestudier nästan ett krav för att kunna få ett arbete. Vi vet att nyanlända ungdomar har svårare att klara skolan än svenskfödda och behöver därför extra stöd. I Tjörns kommun är det 66,7 procent av utrikesfödda som är behöriga till yrkesprogram i jämförelse med 89,3 procent för de som är födda i Sverige¹³ En misslyckad skolgång ökar risken för utanförskap, missbruk och ekonomiskt bistånd. Med kombination av tidiga universella och riktade insatser kan vi förebygga

¹⁰ Göteborgsregionen 2019 Arbetsmarknad och social välfärd, FoU i Väst.
Föräldraskapsstöd för nyanlända föräldrar, vad fungerar?

¹¹ Agic & Samuelsson 2014, s.12; Lindström 2013b, s.22; Osman 2017

¹² Göteborgsregionen 2019 Arbetsmarknad och social välfärd, FoU i Väst.
Föräldraskapsstöd för nyanlända föräldrar, vad fungerar?

¹³ Skolverket.se

framtida socialt utanförskap och spara mellan 5-6,3 kronor per investerad krona för en kommun på 15 års sikt.¹⁴

Studier visar att deltagande i förskolan förbättrar förutsättningarna för den fortsatta skolgången, genom att barnen får stöd i sin språkliga, kognitiva och sociala utveckling. Barn som gått i förskola fullföljer gymnasiestudier eller motsvarande i högre grad än andra. Deltagande i förskolan är också särskilt viktigt för barn med sämre socioekonomiska förutsättningar. Kommunen ska därför arbeta för att främja deltagande i förskoleverksamhet bland nyanlända. Deltagande i Öppen förskola eller motsvarande ökar t.ex. chansen för att barnen går vidare till förskolan och därför är samverkan med civilsamhället som erbjuder detta central¹⁵.

Forskning visar också att avsaknad av trivsel i skolan är en riskfaktor för utanförskap¹⁶. Tjörns kommun ska jobba aktivt för att förebygga diskriminering samt främja inkludering och jämställdhet så att alla barn och unga trivs och har förutsättningar att utvecklas i skolan oavsett kulturell bakgrund. Kunskap och medvetenhet om såväl migrations- och integrationsfrågor som normkritik och diskriminering behöver därmed vara hög i skolverksamheten.

Tjörns kommuns skolor ska jobba genomtänkt och målinriktat med att ge det stöd varje individ och familj behöver. Samverkan mellan elevhälsa, socialförvaltning och skola/förskola är en nyckelfaktor.

2.3.3 Språk

Språket ökar förutsättningarna för integration samt för att etablera sig och få ett jobb.¹⁷ Nära samarbete med SFI i Stenungsund är centralt då kommunen inte har en egen SFI- undervisning. Barnen ska erbjudas modersmålsundervisning i skolan utifrån de förutsättningar skollagen anger och uppmuntras att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket.

Kommunen i samverkan med civilsamhället ska möjliggöra och uppmana nyanlända och svenskar att delta i olika forum och mötesplatser tillsammans för att utbyta erfarenheter och praktisera det svenska språket.

Kommunen ska säkerställa så att alla medborgare får den information hen har rätt till och erbjuda information på fler språk än svenska för att främja delaktighet och inflytande.

¹⁴ Chat och Uppsala Universitet. *Sociala investeringar lönar sig – en satsad krona ger fem tillbaka på 15 års sikt!*

¹⁵ Göteborgsregionen 2019 Arbetsmarknad och social välfärd, FoU i Väst. *Föräldraskapsstöd för nyanlända föräldrar, vad fungerar?*

¹⁶ Ibid

¹⁷ Sveriges kommuner och landsting, 2015 *Nyanländas etablering – en investering för framtiden. Framgångsrik lokal integration.*

2.3.4 Meningsfull fritid

Alla har rätt till en meningsfull fritid, både barn och vuxna oavsett bakgrund. Unga som är nöjda med sin fritid har lägre risk för att uppleva symptom på psykisk ohälsa. Det är vanligt att unga utrikesfödda upplever hinder att delta i fritidsaktiviteter men de besöker öppen fritidsverksamhet i större utsträckning än svenskfödda¹⁸. Därför är öppen fritidsverksamhet en viktig arena för att arbeta med målgruppen.

Utrikesfödda ungdomar konsumerar kultur i större utsträckning än svenskfödda och besöker även bibliotek i större utsträckning. Tjörns kommuns kulturarenor ska verka för inkludering och att goda relationer skapas mellan människor. Vid mottagandet ska frågor om fritidsintresse ställas och stöd ska ges i den grad det är möjligt för att möta individens önskan om fritidsaktivitet.

Tjörns kommun ska också verka för att alla ska ha möjlighet att delta på lika villkor i föreningslivet. Statistik visar att de som deltar i föreningslivet har en större tillit till andra människor än de som inte deltar i föreningslivet¹⁹. Föreningslivet kan därför vara en främjande faktor för att stärka relationer mellan människor.

Det ska även finnas mötesplatser som möjliggör för gamla och nya svenskar att mötas och som inte kräver något medlemskap. Kommunen ska i samverkan med andra aktörer verka för att stimulera meningsfulla och hälsofrämjande aktiviteter för nyanlända.

2.4 Ledarskap och samverkan

Ett lyckosamt integrationsarbete kräver modiga ledare som skapar tillit. De vågar satsa långsiktigt och samverka över organisationsgränser både internt och externt för att skapa en så sömlös process som möjligt. Beprovad erfarenhet visar att samarbete mellan myndigheter och kommuner på lokal nivå och individanpassat stöd leder till kortare väntetider, minskat dubbelarbete och därmed minskade kostnader. Dessutom kommer de nyanlända snabbare i arbete, studier eller annan aktivitet²⁰

¹⁸ MUCF <https://www.mucf.se/kultur-och-fritid>

¹⁹ Ibid.

²⁰ Genom projektet Mötesplats som inleddes 2015 på fyra orter – Alingsås, Borlänge, Ljusdal och Norrköping kunde en process som normalt tar tre till fyra veckor för en individ kortas till fyra timmar. På ett genomsnittsärende beräknas samhället spara 27 000 kronor vilket innebär att kostnaden för projektet skulle vara återbetald redan efter två månader. Under det första projektåret nåddes cirka 1 000 nyanlända personer. Det innebär en total lönsamhet på 27 miljoner kronor. Dessutom har projektet lett till att de nyanlända upplever trygghet och kontroll över sin egen situation.

Tjörns kommun har goda förutsättningar för samverkan i och med vår småskalighet och närhet. Kommunen ska ta vara på möjlighet att se varje individ och familj och dess behov vilket ökar chansen för lyckad integration. Vidare ska det finnas förutsättningar att söka externa bidrag inom området för att möjliggöra utvecklingsarbete. Detta kräver ofta samverkan med både externa och interna parter. Tjörns kommun har en god samverkan med civilsamhället och frivilligorganisationer vilket fortsatt ska främjas.

Integrationsarbetet kräver liksom andra tvärspektoriella frågor ett koncerntänk som utgår från medborgaren och dess behov, där alla förvaltningar har ett ansvar. Arbetet behöver drivas kort- och långsiktigt på en främjande, förebyggande och stödjande nivå. Vi behöver därför synliggöra, diskutera och hantera synergier och målkonflikter.

En genomtänkt organisering och struktur är central för ett lyckat integrationsarbete. Eftersom integrationsarbete är sektorsöverskridande krävs ett nav som samordnar arbetet och har ett helhetsperspektiv. Det minskar också sårbarheten och underlättar möjligheten att vara dynamisk och/eller att snabbt ställa om vid behov, samt att fånga upp målgruppen som kan behöva extra stöd vid eventuella kriser.

3 Uppföljning

I kommunens budgetdokument anges nyckeltal som följs årligen.

För att säkerställa att strategins mål uppfylls bör en handlingsplan med budget på fördelning av insatser, kostnader och ansvar tas fram.

Inför varje mandatperiod bör strategin ses över och en mer omfattande uppföljning göras. Sveriges Kommuner och Landsting har t.ex. tagit fram en modell som tar hänsyn till kommunens unika sammansättning i flyktinggruppen, utifrån vistelsetid i Sverige, vilken utbildningsnivå de nyanlända har och förutsättningarna på den lokala arbetsmarknaden.

V a r j e k o m m u n f å r g e n o m m o d e l l e n e t t s t a t
man kan jämföra flyktinggruppens verkliga förvärvsfrekvens med. På så vis kan man utvärdera integrationsarbetet och jämföra med andra kommuner.

Det är också centralt att följa utvecklingen av utrikesfödda elevers skolprestationer. Andel behöriga till gymnasiet i förhållande till svenskfödda elever och förhållande till andra kommuner är därför en viktig indikator.